

על הקמבק של האחד במאי, הכמיהה לזנב בשיתופיים ועל הפרלמנט של המדינה • עמ' 2

עוד מעט יתחילו לקטוף אבטיחים במקשאות, ושוב ישמעו מצהלות הסחבנים בלילות • עמ' 4

מה, לא כולם הולכים יחפים, שומעים מאיר אריאל ומסמנים את הבגדים שלהם? • עמ' 7

אחד בשביל כולם?

מי לא נתקל בקביעה הנחרצת, שהחיים השיתופיים נוגדים את התנהלות הטבעית? הטבע, מתברר, הרבה יותר מגוון, מורכב ומלהיב. לכו אל הנמלה, המגדלת בקן אלפי אחיינים מבלי להעמיד לעצמה צאצא אפשרי משלה. גם בין העכבישים יש המעבירים את כל חייהם בשותפות דרמטית על הרשת

ד"ר אילת שביט

מי לא נתקל בטענה, כי כשלו השיתופיות הוא רק עניין של זמן, בהינתן כוחה של הברירה הטבעית שעיצבה את טבע האדם? אך לפני שדנים בכני אדם, מעניין אולי לדעת מה יש לביולוגים לומר על שיתופיות בעולם החי. התנהגות שיתופית היא סיוע לאחר תוך הפחתה בתמורה הצפויה לפרט. במור כן זה אין הבדל בין אלטרואיזם ושיתוף פיות. קל להבין כיצד נבררות במהלך האבולוציה תכונות המעלות את סיכויי הפרט לשרוד, כגון מהירות ריצה או עמידות למחלות, אך כיצד להסביר את התפשטותן של תכונות אשר, בהגדרה, מורידות את סיכויי הפרט להצליח?

השנה חוגגים בעולם 200 שנה להרדתו של דרווין ו-150 שנה לפרסום ספרו "מוצא המינים". כבר אז הבחין דרווין כי פועלת בקן נמלים, המגדלת אלפי אחיינים מבלי להעמיד ולו צאצא אחד משלה (למרות שנולדה עם אברי רבייה תקינים לחלוטין), מהווה "בעיה מיוחדת" אשר "כמעט והפרייה כה את כל התאוריה שלי" (דרווין, 1859. עמ' 234). הבעיה היא, שאם כל שאר חברי הקבוצה משתפים פעולה, יש יתרון לפרויט המניח להם להמשיך לתרום ובינתיים מתרבה. אם השונות בין הפרטים לגבי תכונת ההקרה או השתמטות היא מורשת, הרי שפרטים שיתופיים צפויים בהדרגה להעלם מן האוכלוסייה. החידה היא, כמובן, כיצד זה תכונות שיתופיות נפוצות כל כך, לפחות לכאורה, בעולם החי?

קבוצות שיתופיות נוטות לנצח קבוצות אגואיסטיות

ההסבר שניפק דרווין לתופעת ההקרה, עבור נמלים ואדם כאחד, הוא ברירה ברמת הקבוצה: בתוך כל קבוצה הפרט הפרויט צפוי להעמיד יותר צאצאים פוריים מחברו השיתופי, אך כיוון שמרבית התחרות מתרחשת בין קבוצות, קבוצות שיתופיות נורטות לנצח קבוצות אגואיסטיות. ולכן, בהדרגה, התכונה השיתופית תשתלט

על האוכלוסייה. אלפי מאמרים נכתבו בנושא מאז היות דרווין, אך עדיין ללא הכרעה. למעשה, שאלת האבולוציה של שיתופיות סומנה על ידי ער רכי העיתון המדעי הנכבד Science, כאחת מ-25 השאלות "הגדולות" הלא פתורות, אשר ימשיכו להעסיק אותנו במאה הבאה. האבולוציה של שיתופיות אמורה לעניין לא רק ביולוגים, אלא גם כל אדם מן הישוב, כי דיונים על הבריה הטבעית לא פעם מעצבים גם את השיח החברתי על "טבע האדם" ואי

לין, מידת הקירבה הגנטית הממוצעת בין אחיות (75%) עולה על מידת הקירבה הממוצעת בין האם לבנותיה (50%). אם כך, הגן יופץ מהר יותר דרך עזרה לאחות מאשר דרך העמדת צאצאים, ומה שנדמה לנו כהקרה איננו אלא מניפולציה של הגן לשכפל את עצמו. אפשרות אחרת היא שהברירה הטבעית פועלת על האורגניזם השלם ולא על גן בודד. יש מגוון מודלים לברירה ברמת הפרט - "שמור לי ואשמור לך", "עין תחת עין", "עקרון ההכבדה" ועוד

דירות גנים מסוימים. במילים אחרות, המונח "גן לשיתופיות" לרוב אינו מורעיל, כי הוא ממקד את תשומת לבנו בלוח סיכום התוצאות האבולוציוני, אך לא בסיבות שהובילו לתוצאה זו.

הבט אמפירי לזיווח

חשוב להבין, האם הוויכוח הוא על עובדות שונות, או שמא על הפרשנות המתאימה לתיאור אותן עובדות. במקרה הראשון נאמר, שמדובר בוויכוח אמפירי, ובשני שמדובר בוויכוח סמנטי. נדמה,

יש מגוון מודלים לברירה ברמת הפרט - "שמור לי ואשמור לך", "עין תחת עין", "עקרון ההכבדה" ועוד - אך ככולם הפרט המסייע לחברו צפוי לבסוף להעמיד יותר צאצאים מן הפרט העומד מנגד, ובמובן זה אין כאן התנהגות אלטרואיסטית כלל וכלל

נמלה חותכת עלים ובונה קן לעמיתה.

אמהות עכבישית מוחלטת: אכילת האם במין החברתי.

אך ככולם הפרט המסייע לחברו צפוי לבסוף להעמיד יותר צאצאים מן הפרט העומד מנגד, ובמובן זה אין כאן התנהגות אלטרואיסטית כלל וכלל. למשל, לפי עקרון ההכבדה, שהציע אמוץ זחבי מאוניברסיטת תל אביב, התנהגות משיתופית לשרוד, למרות העזרה שהוא מעניק לזולתו. ולכן, בני הזיווג השני יטו להזדווג איתו יותר מאשר עם חבריו. אם גם נתבונן מספיק זמן, נראה כי הפסדו לכאורה של המקריב יצא בשכרו.

האפשרות האחרונה היא ברירה ברמת הקבוצה. יש מגוון של מודלים גם כאן, ונקודת ההסכמה ביניהם היא שאלטרואיזם איננו אשליה אלא עובדה על עולם החי: קרי, הסיבה להתפשטות התכונה השיתופית היא שתחרות בין קבוצות גוברת על תחרות בין פרטים בתוך כל קבוצה, למרות שהתוצאה של אותו תהליך ברירה היא העלייה בת

כי הוויכוח מעורר עניין כה רב, זמן כה רב, בדיוק בגלל שהחוקרים המעורבים בו שואפים להכרעה עוברתית בסור גיית האבולוציה של שיתופיות. האם יש בידיהם כלים להכרעה שכזו? במקרים מסוימים כן. לדוגמה, כאשר מנסים להסביר את האבולוציה של חברתיות בעכבישים. יש למעלה מ-40,000 מיני עכבישים בעולם, במגוון גדלים, צבעים, ועיניים. כולם טורפים, מייצרים קורים ושומעים דרך השערות שעל הרגליים. רובם גם חיים לבד, אך לא כולם. למי עשה, לא כל העכבישים מצדיקים את הדימוי הרצחני שיצא להם. ידועים קרוב ל-25 מינים חברתיים, אשר חיים כל חייהם יחד על רשת אחת, מגדלים יחדיו את צאצאיהם ומספקים דוגמאות דרמטיות לשיתופיות. במינים מסוימים, האם מרעידה את הקורים באופן מיוחד, והעכבישונים מטפסים עליה (בעזרה בחיים) וזוכים בסעודת חנם: היא עצמה.

לחברתיות בעכבישים טוב יותר מאשר מודל-על יחיד, המורה על תהליך-על יחיד, ברמה אחת בלבד: או רק ברמת הגן, או רק ברמת הפרט, או רק ברמת הקבוצה. אין להתעלם מיתרונות החיפוש המתמיד אחר מודל-על יחיד ואו ניברסאלי בתחום הפיסיקה, אך דומה, כי הסבר עולם החי, על מורכבותו הבלתי נתפסת, יוצא נשכר דווקא מתפיסה פלורליסטית ולוקאלית של הסבר. בפעם הבאה שאתם שומעים על התוצאה ההכרחית של התהליך האכזרי של ברירה טבעית, אתם יכולים לחייך. הטבע הרבה יותר מגוון, מורכב, לא-הכרחי (ומלהיב) מן התוצאה של מודל אבולוציוני אחד. המחברת, ד"ר אילת שביט מכפר-גלעד, היא מרצה במכללת תל-חי ועמית-מחקר מטעם מלגת מרי קירי. ספרה, "אחד בשביל כולם?" התפרסם לאחרונה בהוצאת "מאגנס"

סימן קריאה

על המשירי כפר-עציון בניר-עציון

איתן קליש מגיב על הכתבה: סיפור הקרב האחרון על כפר-עציון

קראתי בעניין רב את תיאוריה של יונה ברמן אודות ניצולי כפר עציון. קראתי על הקולקטיב שהקימו בגבעת עלי-יה ועל התפרקותו לאחר כמה שנים. התפלאתי, שאין כל אזכור בכתבתה לכך שחלק מניצולי כפר עציון הקימו מושב שיתופי הנקרא "ניר עציון". הם על-כף-פניהם רואים את עצמם כממשיכי כפר עציון.

כך הם כותבים על עצמם באתר האינטרנט שלהם: "ביום ד' באייר תש"ח נפל כפר עציון שרוד ומרבית חבריו נפלו בקרבות להגנתו. עם שובם של המעטים ששרדו מהשבוי בעבר הירדן והצטרפותם לאימהות והילדים ששהו בירושלים החלו לדון בעתיד הקבוצה, האם לפזרה בין הישובים או ללכת להתיישבות חדשה.

לאחר שהוחלט להמשיך את הדרך במסגרת משותפת, יצאו אנשי כפר עציון לחפש להם שותף לדרך. לאחר התלבטות רבה הצטרפו אליהם חברי קבוצת "אחרות", ניצולי שואה שישבו בכארות יצחק שבני גב. למייסדים הצטרפו גם חברים מקבוצת "מכורה" שישבו בכפר יעבץ ומאוחר יותר גם גרעין "ליאו כהן" (הגרעין הצרפתי) שהגיע משדה אליהו. מבין ההצעות שנבחנו כמיקום הישוב החדש

נבחרה ההצעה להתיישב בשלוחות המערביות של הכרמל לאחר שיפיו ודמיונו להרי חברון שבו את ליבם. ביום השנתיים לנפילת כפר עציון הוחג טקס העלייה לקרקע. השם שנבחר לישוב החדש - ניר-עציון - מבטא זיכרון והמשכיות לכפר עציון שחרב וכן את ההיחזקות המחודשת באדמה". **איתן קליש, גזית**

"בעצתם הם כותבים להם שיר"

על הקאמבק של האחד במאי, על הכמיהה הדיפרנציאלית לזנב בשיתופיים, על ידידו הטוב ביותר של התאילנדי, ועל הפרלמנט של המדינה

עזרא דלומי

א. אדום עולה

ממקום עבודתי במכון לחקר תקשורת המזדה"ת בירושלים, באזור רחוב קינג ג'ורג', ראיתי תהלוכה של לובשי חולצות כחולות, נושאי דגלים אדומים, קוראים במגפונים "לא הפרטה, כן לרווחה" ועוד סיסמאות על שוויץ וצדק חברתי. לקולגות במכון - חוקרים צעירים העוסקים בתקשורת הערבית, הייתי צריך להסביר את פשר התהלוכה. רובם לא ידעו מה זה האחד במאי. כשהתקרבות לצועדים, ראיתי כמה מאות של חניכי ובוגרי השומר הצעיר, מלווים בקבוצות של תנועות שמאל אחרות, כובעים שים את הרחוב המרכזי של הבריה. מתוך תחושת הזדהות, מלווה בקורטוב של התלהבות, צעיתי עימם כברת דרך, עד למקום בו התקיימה העצרת. הייתה זו מעין חזרה במנהרת הזמן - כמעט יובל שנים - אל ימים שבהם הייתה "יורדת" הוראה מן המפלגה ומן ההסתדרות אל מוכרות הנוער העובד, "להוציא את החניכים" למצעד. ואנחנו, כמו חיילים טובים, צעדנו, בעיקר כי אמרו לנו שכך צריך. כמעט לא שאלנו שאלות. וכך, כראש צעדו "המנהיגים" הפוליטיקאים ואחריהם אנחנו, הדרדקים.

חזרה במנהרת הזמן?! לא בדיוק. מנהיגים-פר ליטיקאים לא היו הפעם. כבר אין ריכוז מפ"ם שיוציא את החניכים לרחוב, לשכת מפלגת הע"בודה שקועה במריבוותיה והתנועה הקיבוצית שקועה ברובה בהפרטותיה. היום הנוער צועד לבדו, באופן "עצמוני", ואולי זה הקסם שבסיפור - קסמן של תנועות הנוער, תנועות הבוגרים והקומונות העירוניות של שנות האלפיים. את הטקסטים שלהן הן כותבות בעצמן, לא כי מישהו אמר להם לדקלמן. "בעצמם הם כותבים להם שיר". זו צעדה נגד הרוח, כמעט ללא גב פוליטי תומך. מבחינה זאת, מדובר באנשים בעלי תודעה חברתית הרבה יותר שרירית מזו שהזינה אותנו לפני דור או שניים; תודעה הנוצרת מחיפוש כן אחר צדק סוציאלי וסולידריות, בחברה מדורדרת, רת, עמוסת עוולות, שחיתות ופער. לא תודעה המזורקת לווריד מלמעלה.

חסירי הפרטה בקיבוצים מרבים לדבר בשם "הבנים". הם מסבירים, ש"זה מה שהבנים רוצים וזה מה שיחזיר אותם הביתה". אמת, זה "חזון" שאולי יכול להחזיר את מי שעולמו מתכנס אל תוך בית ומגרש; לא הרבה יותר מכך. זה לא יחזיר את מי שטעון ברצון לתיקון, את מי שתודעתו מכילה גם צורך להשפיע על סביבתו. היום יש אלפי "כחולים" כאלה - עם ובל שרון - הפוזרים ברחבי הארץ. מבחינות רבות מדובר באתגר עצום למטה השיתופי. כל זמן שהצעירים הללו יחיו, שו, שהחזון אחריהם נועד "לביית" אותם ככוח קיבוצי משלים לקיבוצים השיתופיים ולא מעבר לכך, לא יהיה לחזון הזה תכלית. אם יש סיכוי

צעדה נגד הרוח, כמעט ללא גב פוליטי תומך. חניכי השומר הצעיר מפגינים למען צדק חברתי. הצילום מתוך אתר התנועה

לקשר, הוא צריך להישען על מסגרת פדרטיבית, שבה יפעלו תנועות הבוגרים כגוף אוטונומי - בתוך או מחוץ לקיבוץ - הממשיך את שליחותו בחברה, ולא רק כחיל מילואים משלים של הקייבוצים. זה הסיכוי.

שמע, עשרים שנה לא היה כאן מצעד כזה, סח לי מנהל בית הדפוס שעיימו אני עובד, בעומדו משתאה למראה התהלוכה. "כדאי שתארגן את עובדי הדפוס", הצעתי לו, "בקרב יש גזרות חדשות ובשנה הבאה גם הם יצטרפו לצועד".

ב. משפט שלמה

טובקב כזה, או דומים לו, מופיעים מעת לעת, כתגובה של חברים מקיבוצים מופרטים לכתבות באתרים הקיבוציים, הדנות בנושאי שיתוף - בעיקר באלה המציגות את היתכנותו. וזה בערך נוסח התגובה: "זה לא שאני נגד שיתוף", כותב המגיב הדיפרנציאלי, "אני דווקא בעד, מצדי הלי וואי שכל הקיבוצים היו יכולים להיות שיתופיים, כי שוויון בין בני אדם הוא ערך חשוב, אבל השיטה הזאת פשטה את הרגל, כמו שרוסיה הקומוניסטית פשטה את הרגל, כי השיטה הזאת - עם ועדות בולשביקיות שמנחיתות מלמעלה ויורדות לחיי החבר - היא לא בשביל בני אדם, היא שולית למעשה את החופש ואת זכות הבחירה, היא חונקת את החירות האישית, אז חבל לכם להתאמץ, כדאי שתפריטו עכשיו במקום שתדחו לאחר כך, כדאי שתפסיקו לריב על עוד אחוז בהצבעה, כי ממילא הסוף של השיתוף ידוע, כי ממילא כולם

יש תחושה, ש"גם לי גם להם לא יהיה", הוא המוטו של חלק מהטוקבקים הללו. אם אני ויתרתי על השיתוף - שכולם יוותרו. כך, הוויתור נעשה יותר נוח. גם לי אין, גם להם אין. ואם לא בטובות, נתעלק עליהם. הנה כך, מי שקוננו על "הבולשביקים הקיבוציים-שיתופיים" ודרשו פתיחות "לחדשנו" תם, הפכו בעצמם לבולשביקים: בולשביקים של הפרטה. דרך אחרת כבר לא כשרה בעיניהם.

תהיתי, מה איכפת לו לטוקבקים המופרט/מופרט, שיש עדיין איים של שיתוף הנושאים את עצמם? במה מעיק עליך קיומם, עד כדי צורך לשוב ולסנוט שזה חסר סיכוי ונועד לקמילה? מה מציק לך בכך שישנם מקומות, גם אם לא רבים, בהם השיתוף מתפקד?

חברים, הפרטתם - אם מרצון, אם מחוסר ברירה - זה לגיטימי, אין מקום לרגשי אשם, אין מה להצטרף, זו בחירה דמוקרטית. חבל לעמוד עם סטופר ביד, בצפייה שכך יקרה לאחרים; הכמיהה ש"כסוף זה יקרה לכולם" - מיותרת. היא לא תסיר שום אבן מהלב. שמחו בחלקכם, הניחו לשמחות הקטנות של האחרים.

חוזרים בתשובה (מכל מין) "המגלים את האור", נעשים לעתים כה קנאים לדתם החדשה, עד שהם מתארים את עולמם הקודם כאפלה גמורה. לידית עתכם: נשאר שם קצת אור.

ג. תא הגעגועים

כמו רבים, סברתי פעם שעל תאי הטלפונים הציבוריים לעבור מן העולם. בעידן שבו לכל תי-נוק יש שני מכשירי טלפונים ניידים - חלקם עם אוניות צמודות ומכשור לדיבור באון-ליין, מי עוד צריך את תאי הטלפונים הקוויים השתולים בקרנות הרחוב? למה לא לנפנף אותם?

במקום מגורי הנוכחי, הסמוך לאזור התעשייה של דרום ירושלים, העמוס בעובדים זרים, הבנתי למה עדיין צריך. הטלפונים הציבוריים הללו הם השנורקל של העובדים הזרים אל העולם, בעיקר אל ביתם שבצד השני של הגלובוס. בשבת, היום החופשי שלהם, הם מחוברים לשפופרת נון סטופ. מדברים, מדברים ומדברים. לפי החיך והתנועה שעל פניהם, מצידו השני של הקו נמצאים האיש והילדים. מרוב זמן דיבור, הם יושבים, אף פעם לא עומדים.

אני יוצא להליכה, חוזר כעבור שעה והתאילנדי די ממשך לדבר (אולי התחלף בחברו, אבל אני מתקשה להבדיל ביניהם). אז אם למישהו יש מחדשבה, במסגרת "התייעלות" כלשהי, לייתר את הטלפונים הציבוריים, אז אנא! הטלפון הציבורי הוא החמצן של העובדים הזרים.

ד. הפרלמנט של המדינה

פרלמנט העמק בא לירושלים כדי לשמח את תושבי הבריה. הייתי לאחרונה בערב אקסטאטי שארגן הפרלמנט בבארי, חברים סיפרו לי על ערב מטריף אחר בבית אלפא, ואין ספק שמדובר בתורפה. מאות אנשים, חלקם מבוגרים מאוד, שרים בגרון ניחר לצלילי האקורדיונים והחצוצרות של תזמורת הפרלמנט, קופצים, מכרככים ומפוזים עד השעות הקטנות של הלילה, בניצוחו של צביקה לוי מיפעת. אולי סוד ההצלחה של הפרלמנט הזה הוא בספונטניות, אולי בתבנית העממית, אולי בנימה הפטריוטית, המשמשת אנטיביטיקה לתחושת ההתפוררות. האקסטאזה שהתחוללה סביבי בבארי המיסה את תחושת הרביקות האופפת אותי בערבי נוסטלגיה כאלה, שנראים, לעיני, כמו עוד קרב מאסף של "ארץ ישראל הישנה והטובה"; פתאום, גם אני נסחפתי והתחלתי לשיר בגרון ניחר ולקפץ. עשיתי זאת גם בלי הוורקה שזרמה שם כמים ותדלקה את האווירה. יחלף הפרלמנט הישראלי בפרלמנט העמק.

"במקום" לכל המעוניין

העיתון גם מופיע וזמין לכל קורא באתר הקיבוצים: www.kibbutz.org.il. רעיון נוסף אפשרי: להניח כלי אי-סוף לעיתונים ליד מקום חלוקת העיתונים בקיבוץ ולבקש מחברים שכבר סיימו לקרוא את "במקום" להניח שם את העיתון לטובת קוראים נוספים. שימו לב: הגיליון הבא - "במקום" מס' 5, עתיד להופיע ביום ה', 25.6.2009. הפשו אותו בתאריך זה אצל האחרים על חלוקת העיתונים בקיבוצכם ודווחו לנו במקרים של תקלות. קריאה נעימה!

תונים לקוראים רבים יותר: בהזרוע, למשל, תמר ירון נוהגת לחלק את העיתונים לתאי החברים. לאחר פרק זמן אוספת אותם ומחלקת קת מחדש בתאים לחברים נוספים, כך שכל עיתון מגיע לקוראים בארבע משפחות. בדגניה ב' מועבר העיתון דרך האינטרנט לכלל החברים. קיבוצים המעוניינים לקבל גרסה אינטרנטית של העיתון מוזמנים לפנות אלינו, לכתובת: bimcom.co.il@gmail.com, או לטל': 052-3113527, 054-6633322.

"במקום", כידוע, מופץ לכל הקיבוצים בארץ בחיילות של 40 עותקים לכל ישוב. הוא אמור להגיע לכל קיבוץ בחבילה נפרדת יחד עם גיליונות הדף הירוק. לצערנו, בכמה קיבוצים היו תקלות והעיתונים לא הגיעו. בקיבוץ צים אחרים אולו העיתונים במהירות ואכזבו את המאחרים. לעת עתה אין באפשרותנו להגדיל את מספר העותקים. אך לשמחתנו, מגיעים אלינו דיווחים מהשטח על הירמתות חברים לסיוע בהפצת העיתון.

- במקום לאנשים שאוהבים קיבוץ • גיליון מס' 4
- מאי 2009, אייר תשס"ט
- יוצא לאור ע"י עמותת "חוג העמקים" יחד עם המטה השיתופי הקיבוצי
- עורכת: מרים עין-דור ריפתין
- מערכת: אלי גורן ורונית מינקר
- עיצוב ועריכה גרפית: בני בן חיים
- ניהול ומודעות: עזר גורן, ת.ד. 655, עומר, מיקו, 84965.
- טלפון 08-6469293. דואר אלקטרוני azargoren@walla.co.il
- הדפסה: סולן הדפסות בע"מ, פתח-תקווה
- מופץ בכל הקיבוצים בארץ
- הקוראים מוזמנים להגיב ולכתוב אלינו: באינטרנט לכתובת: bimcom.co.il@gmail.com
- טל': אלו - 054-6633322, מרים - 052-3113527
- תודה מיוחדת ללורד בוב מאנגליה על העזרה הגדולה בהוצאת העיתון לאור

במקום שיהפשו את עצמם במקום אחר...

לא רק לחלום, אלא גם לבצע, חנייה, נועה ואורי מצפים להצטרפות צעירים נוספים. צילום: תום דרומי

בחמשת הימים הראשונים לחייו רשם האתר החדש לקיבוצניקים: bimcom.co.il, יותר מ-1000 כניסות, עוד לפני שפורסם בצורה מסודרת. האתר נולד לאחר זיהוי צורך בהקמת ערוץ תקשורת ממוקד לצעירים, בו יוכל להתפתח הווי עצמאי וצעיר וייתן מענה לצרכים ייחודיים של הצעירים הקיבוצניקים, כולל לוחות חיפוש ממוקדים

רונית מינקר

בתחילת החודש יצא לאוויר העולם אתר חדש לקיבוצניקים: bimcom.co.il. אם עדיין לא שמעתם עליו, זו הזדמנות טובה לקפוץ למחשב ולהציץ כמה שקורה שם. האתר המושקע מהווה חלק מתפיסה רחבה יותר במטרה השיי תופי, המייחסת חשיבות רבה להעצמת שכבת הגיל הצעירה. שני פעילים אזוריים צורפו לצוות הצעירים, הוקם צוות צעירים ארצי שמטרתו ליווה פעילויות משותפות לצעירים ובמהלך יוני יתקיים יום עיון לוועדות צעירים. במקביל, כבר החלה ההתארגנות לקראת האירוע הארצי המרכזי: הרפסודיה לצעירים ולמשפחות צעירות, שתתקיים ב-6 בספטמבר בכניסת. לקיבוצים זה לא חדש. הם יודים עים כבר מזמן שהצעירים הם העתיד. השאלה היא רק: מה עושים עם התובנה הזאת.

אם תדברו עם אורי אופיר (30), מרכז תחום הצעירים במטה השיי תופי, הוא בוודאי יספר לכם בהתלהבות על הסמינר לצעירי קיבוץ משמר העמק, בו נטל חלק לאחרונה. מבחינתו, כל קיבוץ שייזום סמינר שכזה לצעיריו - ירוויח ובגדול. "הסדנאות גם יוצרות גיי בוש חברתי בין הצעירים, גם יוצרות אווירה ומכניסות אנרגיה של עשייה וגם מחזקות את הקשר לערכי הקיבוץ ולמהות החיים בחבר'ה הקיבוצית", אומר אורי. במשמר העמק יצאו לסמינר 30 חבר'ה, והוא כלל פעילויות חברתיות מגבשות (טיול טרקטורונים, סדנת שוקולד, ביקור במבשלת בירה וביקור טעימות ביקב) וסדנאות ערכי כיות - אותן העבירו חברי קיבוץ משמר העמק ובמהלכן נבחנו ערכי הקיבוץ השיתופי, והאופן בו כל אחד רואה עצמו משתלב בקיבוץ. במקרה זה יצאה מהדיון הפורה החלטה על הקמת פרלמנט צעירים, שהתחיל לפעול במשמר העמק, ואין שום סיבה שבקיבוצים אחרים לא יקרה תהליך דומה.

חיבור בין צעירים וחוויה מגבשת

אורי אופיר מרכז את תחום הצעירים כבר שנתיים בהתנדבות. הוא הקים צוות של צעירים מקיבוצים מכל רחבי הארץ, הנפגש אחת לחודשיים - שלושה, וחושב על פעילויות אפשריות ורלוונטיות לצעירים. בשנה שעברה, למשל, הם הרימו את הרפסודיה הראשונה בכנרת. זו הייתה הפעם הראשונה בה התקיימה פעילות בסדר גודל כזה המיועדת לקהל יעד של צעירים ולמשפחות צעירות. בהמשך, הם מעוניינים לקיים מפגשים אזוריים: טיולים משותפים, או כל פעילות אחרת שתיצור חיבור בין הצעירים וחוויה מגבשת, ובכך נתם לייצר מסגרות ובמות מפגש שונות לצעירים בשלבים שונים

של קשר עם הקיבוץ. מפגש לחיילים, מפגש סטודנטים, משפחות צעירות ועוד. הפעילות, כך הוא אומר, תלויה בחלקה הגדול בשיי תוף הפעולה של הצעירים ובעידוד שהם יקבלו מהקיבוצים להשתתפות באותם מפגשים.

במקביל, התקיים השנה יום עיון בנושא צעירים בקיבוץ, אליו הגיעו מעל ל-80 משתתפים, בעיקר חברי ועדות צעירים, ובמהלך יוני הקרוב צפוי להתקיים יום עיון נוסף שיעסוק בנושא מעורבות

רונית מינקר: "הושקעה חשיבה רבה על מנת לענות על צרכים ייחודיים של קיבוצניקים, ולשם כך גם הובננו לוחות חיפוש ממוקדים לקהל היעד, כמו לוחות חיפוש של שותפים לטיולים, חיפוש עבודה ודירה בקיבוצים, לוח אירועים וביולויים, ועוד. גם תכני האתר באים מהשטח, ואנחנו בטוחים שהגולשים יוכלו להתחבר, להרגיש שייכים ואף לתרום את חלקם בכתיבה וברעיונות. עורכת האתר היא נועה יחיאל, 28, מאילון, ונמצאת בתהליך קליטה בעין השופט. נועה חזרה לכתוב באתר את הטור "החיים זה לא קיבוץ", שהתפרסם בעבר ב"דף הירוק" והיה אהוד על קוראים רבים. נועה: "מה שהכי כיף, לדעתי, זה שקיבוצניקים שגולשים באתר מרגישים כל-כך בבית. הם מזהים שמות של כותבים, או שנושאי הכתבות נוגעים אליהם באופן כמעט אישי. אתה יכול להיכנס ולקרוא על יוזמה של חבר'ה מהקיבוץ השכן, או לקרוא ראיון עם בחורה מהשכבה מעליך בקיבוץ, שהיום היא שחקנית מצליחה, או אופת עוגיות דליקטס בקונדיטוריה בתל אביב. זה נורא לוקאלי, ולוקאליה היא לטעמי אחד המאפיינים הכי משמעותיים של החיים הקיבוציים. דרך הרגשת הבית הזו אנחנו רוצים לנסות לחבר מחדש צעירים לעולם התוכן הקיבוצי, שיש לו עוד הרבה רלוונטיות ועוד לא פס מהעולם".

הצעירים בקיבוץ וחיבורם לעשייה. לאחרונה, ביוזמתו של המטה השיתופי ובשיתוף עם אגף המשימות בתנועה הקיבוצית, התחיל לפעול פילוט שמטרתו להציע לצעירים לפני צבא, בוגרי שנת שירות, להמשיך למסלול צבאי כחלק מקבוצה שמאמצת לאורך השירות הצבאי על ידי קיבוץ. לשמחת הצוות, הפילוט נתקל בהיענות נרחבת, גם על ידי בני נוער וגם על ידי קיבוצים המעוניינים לאמוץ גרעינים. נראה, שכיוון זה צפוי להתרחב בהמשך.

דון הוגשת הבית הזו

האתר החדש לצעירים, bimcom.co.il, נולד מתוך צורך מעשי ביצירת אמצעי תקשורת הפונה לצעירים, אשר דרכו ניתן יהיה להעביר מידע ומסרים על פעילויות הקשורות לצעירים. הוא ממומן על ידי עמותת חוג העמקים. אלי גורן מקיבוץ גבע, מנהל העמור, תה, חיפש כלים תקשורתיים לחיזוק הרעיון השיתופי ומצא באתר

הצעיר כתובת ראויה למטרתו.

ההחלטה על הקמת האתר הגיעה לאחר שזיהינו צורך בהקמת ערוץ תקשורת ממוקד לצעירים, בו יוכל להתפתח הווי עצמאי וצעיר שיאפשר מפגש - גם חברתי וגם רעיוני. רצינו ליצור בית משותף, שישמר ויעצים את הייחודיות הקיבוצית ויגרום לכולנו להתגאות בה. החלטתו של אלי גורן לממן את האתר אפשרה לנו לא רק לחלום אלא גם לבצע. השקענו חשיבה רבה על מנת לענות על צרכים ייחודיים של קיבוצניקים, ולשם כך גם הכנסנו לוחות חיפוש ממוקדים לקהל היעד, כמו לוחות חיפוש של שותפים לטיולים, חיפוש עבודה ודירה בקיבוצים, לוח אירועים וביולויים, ועוד. גם תכני האתר באים מהשטח, ואנחנו בטוחים שהגולשים יוכלו להתחבר, להרגיש שייכים ואף לתרום את חלקם בכתיבה וברעיונות.

עורכת האתר היא נועה יחיאל, 28, מאילון, ונמצאת בתהליך קליטה בעין השופט. נועה חזרה לכתוב באתר את הטור "החיים זה לא קיבוץ", שהתפרסם בעבר ב"דף הירוק" והיה אהוד על קוראים רבים. נועה: "מה שהכי כיף, לדעתי, זה שקיבוצניקים שגולשים באתר מרגישים כל-כך בבית. הם מזהים שמות של כותבים, או שנושאי הכתבות נוגעים אליהם באופן כמעט אישי. אתה יכול להיכנס ולקרוא על יוזמה של חבר'ה מהקיבוץ השכן, או לקרוא ראיון עם בחורה מהשכבה מעליך בקיבוץ, שהיום היא שחקנית מצליחה, או אופת עוגיות דליקטס בקונדיטוריה בתל אביב. זה נורא לוקאלי, ולוקאליה היא לטעמי אחד המאפיינים הכי משמעותיים של החיים הקיבוציים. דרך הרגשת הבית הזו אנחנו רוצים לנסות לחבר מחדש צעירים לעולם התוכן הקיבוצי, שיש לו עוד הרבה רלוונטיות ועוד לא פס מהעולם".

בחמשת הימים הראשונים לחייו רשם האתר יותר מ-1000 כניסות, וזה עוד לפני שהוא פורסם בצורה מסודרת. צוות האתר מקבל תגובות רבות גם מצעירים וגם מחברי קיבוצים מבוגרים יותר, המי ברכים על היוזמה, שולחים הצעות לשיפור ומבקשים לקחת חלק בכתיבה בו. חברי צוות הצעירים מקווים להצטרפותם של צעירים נוספים לעשייה בעקבות החשיפה, ובסופו של תהליך הם בעיקר מקווים להצליח לסחוף אחריהם עוד ועוד צעירים לבחור בקיבוץ כביתם.

פרטים נוספים על סדנאות לצעירים, על הפעילות השוטפת ועל האתר, ייתנו בשמחה על ידי הצוות. ניתן לפנות דרך האתר החדש. הכותבת היא רכזת ההסברה של המטה השיתופי ומנהלת האתר: bimcom.co.il

הדיפרנציאל

עוד מעט יתחילו לקטוף אבטיחים במקשאות של עמק הירדן, ושוב ישמעו מצהלות הסחבנים בלילות, כשהם טומנים את פניהם במיץ של האדום האדום הנהדר הזה, אחרי שיצליחו לפלח אבטיח או שניים ממקשה עם שומר מנומנם

עידן בן-שלום

"הדיפרנציאל" - סחתיין על המונח - לא התחילה בעשור האחרון ואינה טרנד של קיבוצים משתינים, כפי שנהוג לנכס אותה אליהם מעל לכל עיתון קיבוצי, או על כל גבעה רמה ופורחת. כבר בנעוריי, בשנות ה-80 העליזות, היו בינינו כאלה שהאמינו שלאקסטרה הדיפרנציאלית יש היתכנות כלכלית מבוססת וטעימה - וסיפור שהיה כך היה:

חבורה של בני נוער איכותיים, כולם ילדי עמל נבונים וחרוצים, בני משק משכמם ומי עליה, משורגי קיבורת ופרועי שיער, נהגו לפקוד את עיר המחוז העלובה, כך לעיתים, בכדי לשבת על כוס בירה קרה ואבטיח צונן, ולפעמים אפילו על סטייק ישראלי צמיגי ושדוף - טרום בואם של כל משבחי הבשר שהצטרפו למחוזותינו בעליות השונות והטיבו עמו (עם הבשר) פלאות.

עיר המחוז של אז עוד הייתה שוקקת חיים בערבי שישי, להבדיל מהיום, כשכל זיק של שמחת חיים מרגע הדלקת הנרות ועד ההברלה חדל מלהתקיים בה. העיר נכבשה קוממיות על ידי הדת וכוהניה העברקנים ומשבתי השמחות, ובעיקר "שמחות" שאינן לרוחם...

וכך היתה החבורה העליזה מהקיבוץ יושבת לה מזיעה על המדרחוב אצל סמי, מושיקו, או צ'קו, שכולם מפרנסיה המוכרים של העיר.

נכה סיפתח על הדון

ערב אחד, בשיחה בטלה על כוס נס, הגה מישהו את הרעיון - שאולי בא מהצד של ההתיישבות העובדת, או אולי מהצד של העלייה החדשה - שאם יביאו עמם הקיבוצניקים כמה אבטיחים, ככה, סיפתח על הדרך, כשהם כבר במילא באים על הטרקטור שלהם, אז ניתן יהיה להמיר אותם בעבור כמה נשנושים ומשקאות כטוב ליבו של בעל העסק, שבינתיים יפלח הוא עצמו את הסחורה הבשלה בסכיניו, נתחים נתחים, ויפיק ממנה רווחים נאים נאים.

הקיבוצניקים התמימים מיד נרתמו למשימה, כפי שרק הם יודעים. היות ואת המקשה אות לא היה צריך להכיר להם, כי הן היו נחלתם הבלעדית במהלך יום העבודה, אז כל שנותר הוא לצאת עם חשיכה רכובים על ה"אינטרנאש" המהיר כשהוא רתום לעגלה, להיכנס איתו לשורה של אבטיחי "סידלס" ענקיים, צ'ק צ'ק, בכמה הנפות מקצועיות, למלא את העגלה בסחורה משוכחת ולהמריא איתה דרך השדות בעיקוף גדול מאגף קיבוץ, מאגף מרכז ענף, שלא לדבר על מאגף את ההורים שלהם, ישירות אל עיר הפלך העליונה, המשוועת לעסיס האדום.

אחד הבחורים, עם רישיון לטרקטור, היה מאיץ את ה"אינטרנאש" האדום שהיה המהיר מבין כל ההולכי על דיזל של הקיבוץ, מעבי רוב ממצב צב למצב ארנבת, והאינטרנאש היה

מגיב בשמחה מהולה בהזרקה סולר ונפיתת סילון מעשן מאגוזו וטס לכיוון עיר המחוז השחורה מפיה ורביקה מזוהמה, השוכנת לחורפו של אגם התכלת.

וכך זה עבר שבוע, אולי שבועיים, ממש כמו שעון, והחבר'ה, החוטאים, מבסוטים עד השמייים, אבל מה - לשמור על הפה - לא ממש יודעים.

רצה הגורל - או שלא - ובתו של מרכז המקשה, גבר חוק, עב קיבורת וחם מזג, הייתה אף היא בין החוטאים. והנה, אט אט, לכשנכפו הימים, מצפונה לא עמד בייסורי החטא הרור בץ לפתחה, ולבסוף היא שברה שתיקה והחלה לזמר...

לנוכח גודל הבושה

הו, הו, איזו הילולה רחשה בכפר עם היוור דע הרבר. יועצים פדגוגיים לעשרות גויסו למשימה, מוכיריות התאספו בערבים, מתוכחות על "יופיו של החטא" ועוד יותר על "תפארתו של העונש" - המגיע לנערים - עד השעות הקטנות של הלילה.

הזקנים טמנו את ראשם בין הכתפיים מגודל הבושה, ואילו הוריהם של הנערים חיטבו לקרפץ מהסילו לנוכח גודל החרפה.

בסופו של דבר, משתמו הנזיפות, כשמוצו העונשים, כשנמחקה החרפה על ידי גיוסים רבים ומפרכים של כל החבורה השוכנה, נשכחה לה הפרשה ונשרה יבשה וממוצה - אף היא - לתהומות השכחה הקולקטיבית, ממש כמו כל שאר הפרשיות שקדמו לה.

בימינו, כיום, ישר מריצים "ספיין" תקשורתית ותוך 24 שעות הכל נשכח. אבל אז, זה לקח קצת יותר זמן, כי טרם למדו את יופיו של הספיין...

כמובן, שבתו של רכז המקשה, נאלצה להתמודד עם חרם קצר ואגרסיבי של חבריה לפשיעה. אבל, גם זה עבר חלף לו די מהר והייתה חזרה לשגרתם הברוכה. הרי אף אחד לא רצה להסתבך עם אביה חם המוג ובעל הורוע הכבדה...

לחזור כל הדרך בוורוס

אבל החבורה הזאת, עם כל התעווה, החוצפה, היצירתיות והחדווה, לא הייתה הראשונה לנסות לדחוף את הרף של התקציב הקיבוצי הזעום ולשדרגו מעט.

תמיד היו כאלה שמצאו דרכים פחות הרוריות לגייס כספים. היו כאלה שהתמחו באיסוף כרטיסי אוטובוס מהרצפה והגיעו לביצועים שלא היו מביישים נערות גומי בניסיונותיהם להניח יד, או כף רגל, נונשלנטית, על כרטיס פוחז של אגד...

והיו כאלה שהביאו תוכנות מתחום התחבורה, שהטרם היו מוכרות לאוכלוסיה המקומית, כמו למשל לחזור את כל הדרך מהכניסה ועד למשק - ברורס, כי זה היה בדיוק הקילומטר

ראו' בספידומטר, שממנו כבר היו מתחילים לחייב בהנהלת חשבונות...

וכל אלה נעשים עדיין בימים שבהם ברח' בת האקונומיה מתבצעת כל יום חמישי חלוקה ססגונית של כל טוב הארץ: פירות, ירקות, קפה, סוכר, ביצים, חמאה, קפה ושאר טובין, שהיום רק ניתן לחלום עליהם ולהקציף רוק בפה בעטיים.

החברים, ובעיקר החברות, אספו מכל הבא ליד שבוע אחרי שבוע, שוברים שבר לביתם שלהם, וגם לבתים שמחוץ לגדר, וכל זה קורה עדיין כשחדר האוכל מגיש שלוש ארוחות ביום, חינם אין כסף, ללא מספר וללא חיוב - "אכול כפי יכולתך" במיטבו, כפי שרק הקיבוץ יודע להציע.

אז אולי אותם הנערים ומשוכת נעוריהם, היו איזו סנונית קטנה שבישרה את תחילתו של סוף עידן התמימות, ואולי לא. היום, כש אני חושב על כך, אז רובם כבר לא מתגוררים בקיבוץ.

אפילו ה"אינטרנאש" המהיר החליט, שהקצב של המקום אינו לרוחו, נתן גז ועבר הלאה לשרת את אלה שזוקקים לו באמת...

כשהוא יצא מחוץ לקיבוץ הוא השמיט בבזוז את כינוי החיבה שדבק בו בין החבר'ה וחזר לשמו המלא והמחייב: "אינטרנשיונאל", כיאה למהיר שבין הטרקטורים!!!

כל אחד מנסה את מזלו

מאז חלפו השנים, אך היצירתיות עדיין לא פסה מן העולם. דור בא ודור הולך וכל אחד מנסה את מזלו - מי בלוטו, מי בטוטו ומי בלהתחנף לדוד עשיר, כזה או אחר, והעיקר שהתזרים בקופת בית יישרא בפלוס.

וכעת, כשכבר הגענו ליום שבו נחלה לה הבינה הצלחה קטנה, בכך שהקיבוץ מאפשר לחבריו את האופציה האחרת לעשות לביתם ובאופן חוקי, אז סיפורי זה, על הנערים והאבטיחים באמת נשמעו כמו סתם משוכת נעורים סרת טעם, על הגבול שבין דפיקת הא"מון שנותנים כך לבין מתיחת גבולות לבריקת האלסטיות של מחנכיך הדגולים - לדורו תיהם, כי ברור הרי שבסוף תיתפס!!!

אין צורך לומר, שכל אותם הנערים עשו צבא כרת וכדין וכולם אף היו ביחידות קרביות, כמתבקש מבני קיבוץ של פעם.

גם היום, הם כולם מתפרנסים בכבוד ורואים ברכה בעמלם, כך שהסיפור הזה הוא באמת סתם אפיוורה קטנה ונשכחת שעלתה בזיכרוני, נר, לרגל כניסתו של האבטיח הראשון - העונה - למקרה שבבית.

אך לי יש, בנוסף, גם פן משפחתי בסיפור הזה, היות והאח שלי היה אחד מגיבורי הפרשה ההיא. זה - שאגב - לקח את אחריות על המחורל, התנצל בשמו ובשם של חבריו ומי אחר יותר נהיה לחקלאי מדופלם ורציני, לא פחות מדופלם ורציני מאביה של אותה הנערה,

ערב אחד, בשיחה בטלה על כוס נס, הגה מישהו את הרעיון - שאולי בא מהצד של ההתיישבות העובדת, או אולי מהצד של העלייה החדשה - שאם יביאו עמם הקיבוצניקים כמה אבטיחים, ככה, סיפתח על הדרך, כשהם כבר במילא באים על הטרקטור שלהם, אז ניתן יהיה להמיר אותם בעבור כמה נשנושים ומשקאות כטוב ליבו של בעל העסק

רצה הגורל - או שלא - ובתו של מרכז המקשה, גבר חוק, עב קיבורת וחם מזג, הייתה אף היא בין החוטאים. והנה, אט אט, לכשנכפו הימים, מצפונה לא עמד בייסורי החטא הרובין לפתחה, ולבסוף היא שברה שתיקה והחלה לזמר...

סיפורי זה, על הנערים והאבטיחים, באמת נשמעו כמו סתם משוכת נעורים סרת טעם, על הגבול שבין דפיקת האמון שנותנים כך לבין מתיחת גבולות לבריקת האלסטיות של מחנכיך הדגולים - לדורותיהם, כי ברור הרי שבסוף תיתפס!!!

היא חשפה את רשת המבריחים, אך מעלה באמון אביה.

עוד מעט יתחילו לקטוף אבטיחים במקשאות של עמק הירדן, ושוב ישמעו מצהלות הסחבנים בלילות, כשהם טומנים את פניהם במיץ של האדום האדום הנהדר הזה, אחרי שיצליחו לפלח אבטיח או שניים ממקשה עם שומר מנומנם.

אז לכבודו של הקיץ ושלל השרב שהוא מביא איתו, אני מקדיש את רשימתי זו. דיפרנציאל אל או לא דיפרנציאל - לחיי הנעורים ולאלה שעדיין זוכרים!!!

במו ידו

אובדן ידו בתאונת דרכים לא עצר את מסע הפיתוחים הטכנולוגיים של יוחאי קמחי מעין-חרוד איחוד. בעוד המקררים הזעירים שפיתח לגלאי ראיית לילה משרתים את חיילי צה"ל וצבאות רבים בעולם, ואפילו טסים בחלליות בין הכוכבים, האיש לא נח ומוביל פרויקטים ירוקים באיכות הסביבה ובמפעלי מים

השמש תחמם בחורף את המים במטבח. התקנת קולטי השמש על גג חדר האוכל בעין-חרוד איחוד

מרים עין-דור ריפתין

בשנת 1978, כשיוחאי קמחי וחבריו במפעל "ריקור" בקי-בוץ עין-חרוד איחוד החלו לעבוד על פיתוח מקררים קרויגניים זעירים החיוניים לציוד ראיית לילה, אמר להם פרופ' שמואל שטריקמן, היועץ המדעי שלהם וחתן פרס ישראל: "יש לכם זמן עד שנת 1990, עד אשר ימצאו גלאים לראיית לילה ללא צורך בקרי-ור". שנת 1990 הגיעה והמפעל המצליח המשיך לייצר במלוא התנופה, אך פרופ' שטריקמן נשאר נאמן להערכתו בנוגע למגבלת הזמן, המתלווה לעתים קרובות לדרושה למוצרים כמו המקררים הזעירים, וחזר והתריע: "יש לכם עוד עשר שנים". לפני שלוש שנים פרופ' שטריקמן נפטר, למרבה הצער. ב"ריקור" נמשך סיפור ההצלחה הגדול של ייצור המקררים הייחודיים. "כנראה", אומר יוחאי, "שכל זמן שיתקיימו בעולם מלחמות, יישמשו הביקוש ואנחנו נמשיך לייצר את המקררים הזעירים שלנו".

יוחאי קמחי, איש צנוע ובורח מכותרות ומכיבודים (לא תמצאו תצלום שלו בעמוד זה...), אך מעשיו, פירות עמלו בידו האחת, ותרומתו לסובב אותו, מדבר רים בעד עצמם. גם היום מהווה מפעל המקררים הזעירים שפיתחו יוחאי וחבריו מקור הפרנסה העיקרי של קיבוץ, עין-חרוד איחוד. הוא נולד בשנת 1936, בעין-חרוד, כבן זקונים לרב קמחי ולבלה ישפה ממייסדי הקיבוץ, שהיו חברים עוד בפלוגת מגדל של גדוד העבודה. ילדותו הרכה הייתה טיפוסית לאותם ימים, עד סוף הגן הוא התחנך בלינה משותפת ומי כיתה א' עבר להתגורר בבית הוריו, עם אחותו ואחיו. "היית הילד הקטן בבית", הוא מתאר. "מאוד אהבתי את אווירת המקום והתבגרותי ליד אחי הגדולים. בהמשך, בימי מלחמת העולם השנייה, הצטרף אלינו, לבית, גם ילד מעולי טהרן".

יוחאי למד בבית הספר המשותף לילדי עין-חרוד ותל-יוסף. בכיתה א' עבר לכיתה ב' בהי"ס מקצועי ולמד שם שנתיים. את שנת הי"ב כבר עשה בשדות, בפל"ח ובמוסך. באוגוסט '54 התגייס לצבא ושימש כמדריך בקורס סמלים קרבי בכ"ס דורה. בימי מבצע קדש הפך המקום לבסיס טירונים ויוחאי פיקד על מחלקת טירונים. מאוחר יותר חזר הבסיס לפעילותו ככיתה"ס לחיל רגלים, ויוחאי, שכבר ראה את השחרור באופק, סיים את הפרק הסדיר שלו בכתיבת מערכי שיעור וחזר לקיבוץ. הוא נעשה לאחראי על הקטטה במוסך, ויצא גם לשדות, לקטוף כותנה ולקצור חיטים. שעורה, כך הוא זוכר, כבר כמעט ולא גידלו. שבע שנים מאוחר יותר נשלח למדרשת רופין, ללמוד בקורס הנדסאי מיכון חקלאי, ועם סיום הלימודים חזר לעבודה במשק, במוסך, והתחיל לבנות מכונות חקלאיות. ב-1974 קיבל את פרס קפלן על פיתוח מיכון למדגה.

"נהגו אז לשלוח את הדגים ברשת ממימי הבריכות ולמיינם ליד הרשת, ואחר היו מעלים אותם בחביות למיכלי ההובלה. העבודה הייתה קשה וגם לוותה בתמותת דגים", הוא מסביר ומתאר כיצד תרמה המכונה שפיתח להקלה

משמעותית בעבודתם הקשה של עובדי המדגה: "מהרשת העלתה מעלית את הדגים לשולחן מיון גבוה, ממנו החליקו הדגים ישר למיכלים השונים. המערך כת תרמה לחיסכון משמעותי בכוח אדם ובמאמצים המושקעים בעבודת המדגה, וגם הביאה להובלת יותר דגים חיים אל השוק, כמעט ללא תמותה. בנוסף לכך, בניתי בית אריזה לדגים המשווקים

ברמה גבוהה יותר מכפי שאנו מכירים את משמעות המלה היומיומית, אולי בדומה לריק הנמצא בחלל, שאף שם אינו מושלם. קור - במשמעות של קרויגני-קה - שהוא מדע הטמפרטורות הנמוכות. החברה עוסקת בפיתוח, ייצור, הרכבה ותחזוקה של מקררים קרויגניים ומערכות רכות ואקום, ותחום ההתמחות העיקרי שלה הוא פיתוח וייצור מקררים זעירים

מתקן הדגמה לשימור אנרגיה. מכון המים "שיק" בעמק חרוד

קרים, כאשר בכל התהליך הדגים נשמרים בטמפרטורה נמוכה, השומרת על טריותם".

להתעורר בלי יד

מעט קודם לכן, בשנת 1973, חווה יוחאי תאונת דרכים קשה בכביש הסרגל: "אחרי לילה ללא שינה נהגתי יום ארוך ונרדמתי על ההגה. התעוררתי ללא ידי רבים, ובמיוחד העוסקים במיכון, היו מתקשים לחזור לעצמם ולהמשיך בקצב האינטנסיבי של מסע החיים של יוחאי. "לי", הוא אומר בפשטות, "הפציעה לא הפריעה להמשיך בעבודתי". ובכל זאת, משפרצה מלחמת יום כיפורים לא גויס לכווחת המילואים. "גויסתי לקיבוץ, לשמש כמרכז המשק", הוא מציין בחיך. "נשארת בתפקיד שנה שלימה, ובמקום ביל, המשכתי לבנות ציוד חקלאי במוסך. כך עבדתי קשה מאוד. ואז, קבלתי דלקת ביד הבריאה היחידה שנשארה לי, והררי פא דרש ממני להפסיק לעבוד. בנסיבות אלה יצאתי ללמוד בטכניון הנדסת מכונות חקלאיות מ-74 עד 78".

מסע בין כוכבים

חזרתו של יוחאי מ"הטכניון" לעין-חרוד חפפה את ההתארגנות להפיכת "ריקור" למפעל עצמאי, לאחר שצמח כמחלקה לייצור ציוד למעבדות בתוך "פלבם", מפעל המתכת הוותיק של הקיבוץ. "התעורר שם צורך במהנדסים", מב"ח היר יוחאי. "לכן, במקום לחזור לפיתוח כלי הנדסה חקלאית הצטרפתי לבחור שקוראים לו נחמן פונדק, והתחלנו לפתח מקררים ייחודיים עבור צה"ל. כיוון שאני חקלאי, הקשתי דברים לא מעטים מההבנה בציוד החקלאי לבעיות שעמדו בפנינו בפיתוח ציוד הקירור, וזה הצליח".

השם "ריקור", מלמד יוחאי, נובע משתי מילים: "ריק" - פירושו וואקום -

המקררים של "ריקור" גם טסים בחלל ומככים בלוויינים ובמעבורות החלל. אחד מהם הגיע עד ל"צדק", ואחר היה מורכב בחללית שחלפה על פני כל כוכבי הלכת במערכת השמש. חללית זו, לאחר פרידתה מאורנוס, הכוכב השביעי במערכת, יצאה לחלל הרחב והלכה שם לאיבוד עם המקררים...

איש המים

בשנת 1991 עבר יוחאי למפעל האב "פלבם" והתמקד בפיתוח מכונות שטיפת כלים, המוכרות היטב לכל באי חרדי הארץ כל הקיבוציים. ב-98 הקים משרד תכנון עצמאי, ומאז הוא מחלק את יומו בין פיתוח מכונות חקלאיות להיותו מהנדס באגודת המים של עמק-חרוד, "מדובר", הוא מספר, "באגודת המים הראשונה שהוקמה בארץ, עוד ב-1934, ומאז היא קודחת בארות ומספקת מי השקיה ומים לשימוש ביתי לכל תושבי עמק חרוד. מפעל המים משתלב בחיסכון המים הש"פירים, אנו מניחים קווים למי קולחין והתקנו מערכת פיקוד ובקרה לחיסכון באנרגיה. סך כל הפרויקט הוא בסדר גודל של 200 מיליון ₪ (השקעה בתמיכה ניכרת של המדינה). כדי לאפשר שליטה על פעילות משק המים שבאחריות האגודה, כולל מכונת השאיבה ובריכות, הקמינו באגודה מערכת מתקדמת מאוד ביחס למתקני אגודות אחרות וגם ל"מקורות". מערכות הפיקוח שלנו על מערכות המים ממוחשבות כבר מ-1985, ומשרד התשתיות הלאומיות הכיר במערכת זו כ"מתקן הדגמה לשימור אנרגיה".

אגודת המים מקיפה את תשעת ישובי עמק חרוד שלמרגלות הגלבוע, מירועאל ועד בית-אלפא. הגלבוע, בניגוד לקל"ל, לות קדומות ששולחו בו, הוא ההר השופע ביותר מים בארץ, מבחינת מספר המעיינות הנובעים למרגלותיו. עמק חרוד - שהינו תוצר של שבר משנה בעקבות גל השבר הסורי-אפריקאי - משמש מוצא למעיינות הרבים. חלק לא קטן מהמעיינות מוכרים מאוד לציבור כאתרי תיירות אטרקטיביים ביותר, דוגמת מעייני חרוד, ובמיוחד הסנהה הגדולה (גן השלושה), שם נוהגים רבים מבני העמק לשחות כל ימות השנה. "לי השחייה לא מתאפשרת עם סדר היום שלי", מתנצל יוחאי, "אבל רותי, אחתי, שוחה שם יומיום בימות החורף במים החמימים".

בעקבות השמש

שמו של קיבוץ עין-חרוד איחוד הולך לפניו גם בתחומי איכות הסביבה, והוא נחשב לאחד הקיבוצים המתקדמים ביר תר ביישומים מעשיים במערכות שור נות בקיבוץ. יוחאי מעורב מאוד בפעילות הירוקה: "אנחנו מפרידים אשפה, בין ניירות, בקבוקים, חומרים פלסטיים ופסולת אורגנית המועברת לקומפוסטרים. עוסקים בכך ברצינות. את מרבית עבודת ההפרדה אנשים עושים עוד בתוך הבית. במלאכת האיסוף עוסקים נערי שכבת הנעורים. בימים אלה אנו מציבים על גג חדר האוכל שלנו קולטי שמש. ברגע שהשמש תחמם את המים במטבח נחסוך את השימוש הנעשה היום בגז לצורכי חימום זה".

יוחאי אישית מעניק את התמיכה הטכ-

נית: "מעבר לרצון לתרום בנושא ולמוד דעות למעורבות האישית של כל אחד, בחלק מפעולות איכות הסביבה יש צורך גם בידע הנדסי. ובנקודה זו אני מעורב. כל הזמן אנחנו מחפשים דרכים לחסוך באנרגיה, ולא רק בחדר האוכל. בכל בית בקיבוץ העובר שיפוץ (אנו בגמר שיפוץ כל דירות החברים) אנחנו מתקינים קולט שמש לחסכון בחשמל".

לשנת בבית?

יוחאי נשוי היום בשנית לרותי. יש לו ארבעה ילדים מנישואיו הראשונים. בנו גיל נפל בשירותו הצבאי. הוא שירת בחטיבת השריון 500, בה הורכבו לראשונה בצה"ל, בליווי צמוד של יוחאי, המקררים הזעירים החדשניים בגלאי ראיית הלילה האינפרא-אדומים. בתו חיה בכפר תבור. בת נוספת נמצאת בארה"ב. בנו נוסף מרכז את פעילות מחנות-העולים בכל הארץ. שני בניו הצעירים, מנישואיו הנוכחיים, חברים היום בקיבוץ העירוני המחולק בין נצרת עילית למגדל העמק ועובדים בעיקר בחינוך בבתי הספר.

"בגילי", אומר יוחאי בן ה-73, "אני כבר יכול לשבת בבית, ולא לעשות דבר. אבל אז אשתגע, ועוד יותר אשגע את אשתי. אני עובד כל חודש באגודת המים כ-120 שעות עד 130 שעות, ושכר העבודה הנאה נכנס ישירות למשק, ולא לתקציב שלי. חלק אחר משעות עבודתי הן במשק עצמו ואת תמורתן מחייבים ענפים שונים בהתאם".

הדרך לעין-חרוד

עין-חרוד איחוד נמנה עם הקיבוצים השיתופיים. לפני תקופה קצרה התקיימה בו הצבעה מקדימה בין הצעת צוות לשינוי דיפרנציאלי לבין הצעה שיתופית שהעלה צוות נגדי, והשיתופיים זכו לתמיכה של 60% בהצבעת החברים. עדיין צפויות בקיבוץ הצבעות נוספות. "הייתי מגדיר אותנו כקיבוץ שלא התקלקל", מחפש יוחאי הגדרה מדויקת להתנהלות החיים בקיבוץ, שמצבו הכלכלי נחשב לאיתן וכבר היום מבטיח לחבריו תשואת פנסיה של כ-5,000 ₪.

"בחדר האוכל", ממשיך יוחאי, "מחייבים אותי במחיר הארוחה, וגם על סדקית ופרוי דוקטים מחייבים בתקציב. אבל, בתקציב עצמו אני מקבל הקצבה לכל דבר ובסעתי פיו כתוב בפירוש - לחדר האוכל, להנעה, ביגוד וכד'. יש אצלנו דברים מופרטים לא מעטים, אבל בגדול אנחנו באמת משק שיתופי, ואני מקווה שכך יישמש, למרות שישנם חברים המבקשים לשנות ולהפוך את עין-חרוד לקיבוץ מתחדש. לדעתי הם לא יצליחו, ומסיבה פשוטה: רוב החברים טוב להם בעין-חרוד, כמות שהוא. אני גם מאמין, שזו הדרך הנכונה. אכן, יש בחיי הקיבוץ חסרונות, אבל הם פחותים מהיתרונות, ועדיין השוויון המתקיים בו וצורת החיים בה אנו מתנהלים הם לטעמי טובים הרבה יותר ויותר צודקים מהתחיליף שמציעים לנו החברים הרוצים להפוך אותנו לקיבוץ משתנה. בספרם של יונת ואלכסנדר סנד, "אדמה ללא צל", מסופר על אחת שעוזבת את הקיבוץ, כיוון שאין בו מספיק שוויון. ומה הפיתרון? היא בוחה רת ללכת לתל-אביב, כאילו שם השוויון גדול יותר..."

צדקה חלוקתית

מוניק ידע, שרק אחיו הצעיר, שהפך למיליונר כבר, יכול לקנות עבורו את התרופה היקרה. אבל הוא התבייש להיתפס כחלש הנזקק לסיוע

אבישי גרוסמן

שני אחים הסתתרו במערה מפני צבא כובש. הם התחלקו בכל מה שהיה להם. באוכל, בבגדים, במקום לישון, בסיכון לצאת מהמערה כדי לספק לעצמם את כל הנחוץ למחיה. האח הבכור, מוניק, היה חזק יותר, זריז יותר, מעשי יותר. האחיות העיקרית להמשך הישרדותם של האחים הייתה מוטלת בעיקר עליו, היות והאח השני, אדמק, היה צעיר ממנו בשנתיים, טיפוס חולמני שגופו נשא אותו בקושי והירר בה להיות חולה.

יום אחד, כמעט במפתיע, שמעו את בני הכפר אומרים שהמלחמה הסתיימה, האויב נסוג בבהלה והחיים חוזרים למסלולם. האחים, הבכור בן 14 והצעיר בן 12, יצאו מהמערה בה הסתתרו במשך שנים ועברו להתגורר בעיר הגדולה. האח הבכור נכנס לעבוד במאפייה שנוהלה על ידי קרוב משפחה, שגם הוא שרד את המלחמה. האח הצעיר התקבל ללימודים בבית ספר, התגלה כתלמיד מבריק ולימים הפך לאיש מחשבים שרכשו נאמד במיליונים רבים.

האח שהתעשר לא שאל, לא התעניין, התעלם. אם היה שואל, אולי היה מקבל תשובה שהייתה מחייבת אותו להגיש לאחיו סיוע. ולכן, אולי נמנע מלשאול. לך תדע

האח הבכור המשיך במשך שנים רבות לעבוד כאופה, עד שחלה. כוחו תש, שנים של אשפוזים בבתי חולים הפכו אותו למר נפש, שהנהרגות היא תוכן חייו. יום אחד נפל לידו עיתון ובו כתבה על תרופה שיכולה לשפר את בריאותו ללא הכר, אולי אפילו להציל את חייו. אבל, מחיר התרופה היה גבוה מאוד, הרבה מעל יכולתו הכלכלית. הוא ידע, שיש רק אדם אחד בעולם שיכול לקנות עבורו את התרופה. היה זה אחיו הצעיר, אדמק, שהפך בשנים האחרונות למיליונר כבר. אבל, זכר עברם המשותף בשנים הקשות ההן, שנות המלחמה, בהן היו חיי שניהם תלויים על בלימה ועיקר האחריות להישרדותם הייתה מוטלת עליו, חסמו את יכולתו לפנות לעזרה. הוא התבייש להיתפס על ידי אחיו, אותו הציל ממות בטוח פעמים רבות, כחלש הנזקק לסיוע.

האח שהתעשר לא שאל, לא התעניין, התעלם. אם היה שואל, אולי היה מקבל תשובה שהייתה מחייבת אותו להגיש לאחיו סיוע. ולכן, אולי נמנע מלשאול. לך תדע. בדיוק ביום בו מלאו לו 65 נפטר מוניק. הלווייתו נדחתה בשלושה ימים, כדי שאחיו הצעיר יספיק לחזור מטיול משפחתי בסין. "אז, מה אתה לומד מסיפור האחים הזה?" שאל אותי בנו הצעיר, הקלאי אוהב מרחבי שדות, כאשר באתי לבקרו במהלך ימי השבעה בקיבוץ, שהפך לפני שנים אחדות לקיבוץ "מתחדש" ועבר תהליך של הפרטה מלאה.

חברה נטולת עוני

השדות הירוקים המשותפים. בזכות ההפרדה מרצון חופשי בין התרומה האישית לתמורה

הקיבוץ הצליח ליצור חברה נטולת עוני, במקום שכשלו הקומוניזם הפוליטי ומדינת הרווחה. אך טלו את עיקרון ההפרדה בין תרומה לתמורה ובתוך זמן קצר יהפוך הקיבוץ לחברת פערים עם עניים ועשירים. זהו קו פרשת המים בין קיבוץ למה שאינו קיבוץ

אורי הייטור

שני פסוקים בפרק ט"ו בספר דברים מתייחסים לעוני, ומעבירים מסרים הפוכים בתכלית. "לא יחדל אביון מקרב הארץ", נכתב בפס' י"א. שבעה פסוקים קודם לכן, בפס' ד', נאמר: "אפס כי לא יהיה בך אביון".

לפני שנים אחדות התעמתי עם הרב יוסף ליי פשיץ מעל דפי כתב העת "תכלת" וברב שיח בירושלים, בסוגיית העמדה החברתית כלכלית של היהדות. הרב ליפשיץ, שטען כי תפיסת היהדות היא קפיטליסטית – שמרנית, התבסס במידה רבה על הפסוק "לא יחדל אביון מקרב הארץ". פסוק זה מעיד על הריאליות של התורה, המכירה במציאות, ואינה מנסה לכפות על האדם מהפכות סוציאליות המנוגדות לטבעו.

כיצד ניתן לפרש את הסתירה? "אפס כי לא יהיה בך אביון" הוא האידאל היהודי. כל אידאל של המושג אוטופיה הוא "אי מקום". ובכל זאת, כל הקידמה האנושית היא תוצאת החתירה לאוטופיה. גם אם האידאל המושלם אינו ניתן להשגה – הוא כוכב הצפון ומחוזו החפץ של האדם. עצם החתירה להגיע אליו, היא המקרמת את האדם ואת החברה. היהדות חותרת למציאות שבה לא יהיו עניים. מאחר ועוני אינו מושג מוחלט, אלא יחסי למציאות סוציו-אקונומית נתונה – חברה שאין בה עניים, היא חברה שאין בה פערים בין עשירים לעניים, כלומר חברה שוויונית. זה האידאל היהודי.

"לא יחדל אביון מקרב הארץ" – זו הערכת המציאות, לפיה החברה האנושית לא תגיע לאידאל החברתי היהודי העליון של חברה שוויונית.

ניתן להוסיף על כך הערכה שלעולם לא יחדלו רשע ופשע מקרב הארץ. אין פרוש הרבר השלמה עם הרשע, הפשע והפערים, אלא הצגת מציאות שנגדה יש להיאבק. לא בכדי, שני הפסוקים הללו מצויים בתוך פרק העוסק בחקיקה סוציאלית. חקיקה זו נועדה להתמודד עם מציאות הפערים, על מנת להקטין את האי שוויון ולקרר את החברה אל האידאל.

התמודדות האנושות עם העוני

מאז ימי התורה ועד ימינו, מנסה האנושות להתמודד עם בעיית העוני. המשטרים, שניסו לבער את העוני ולכפות שוויון מוחלט על אזרחי המדינה, היו בין המשטרים החשוכים ביותר בהיסטוריה, כולל משטרים שרצחו מיליוני אזרחים. שוויון בלי חופש הוא חסר ערך, והניסיון לכפות שוויון בכוח מוביל לאסון. כמוכן, שהניסיונות הללו לא קידמו את השוויון ולא ביצעו את העוני.

מדינת הרווחה הסוציאל דמוקרטית ויתרה מראש על הניסיון לבער את העוני. יומרותיה היו נמוכות הרבה יותר – לצמצם את הפערים ולהבטיח מינימום של רווחה לכל. בכך היא הצליחה, אך את העוני היא לא חיסלה. גם במדינת הרווחה היו עושר ולצדו עוני. בשלושת העשורים האחרונים נסוגה מדינת הרווחה באירופה ובמזרח בישראל. אני מאמין, שמשבר הקפיטליזם מבשר את תחייתה. אבל את העוני היא לא תחסל, כפי שלא חיסלה בימי תפארתה, בשנות ה-50 עד שנות ה-70 של המאה שעברה.

חברה קטנה ווולנטרית

הקיבוץ הצליח במקום שכשלו הקומוניזם הפוליטי ומדינת הרווחה. הקיבוץ הצליח ליצור חברה

נטולת עוני. מה הסיבה להצלחה הזאת? הסיבה לכך היא היות הקיבוץ חברה קטנה ורלוונטרית. רק קהילה שחבריה בחרו לחיות בה וקיבלו עליהם מרצונם החופשי את אורח החיים השיתופי יכלה להיות חברה ללא מעמדות, ללא פערים וללא עוני. חברה כזאת יכולה להתקיים על בסיס של חברות והיכרות, ולכן אין היא יכולה להתקיים, אלא בקהילה אינטימית. לכן, האידאל אל הוא קיומן של יותר ויותר קהילות שיתופיות – כפריות ועירוניות, בתוך מדינת רווחה.

השיטה הקיבוצית הצליחה ליצור חברה נטולת עוני בזכות ההפרדה בין תרומה לתמורה. במצב בו החברים תורמים לפי יכולתם, לא על מנת ליהנות באופן אישי ומשפחתי מפרי מאמציהם, אלא כדי להתחלק באופן שוויוני בין כל השותפים, צומחת בהכרח חברה נטולת פערים ועוני. טול את העיקרון הזה – ובתוך זמן קצר יהיה הקיבוץ לחברת פערים, שיש בה עשירים ועניים. זאת המציאות בקיבוצים המופרטים.

עיקרון מכונן אחד

שגיאות רבות נעשו בקיבוצים לאורך השנים. מרכזיים שונים בשיטה הקיבוצית התאימו לעבר ואינם מתאימים עוד היום. אני מאמין בקיבוץ משתנה ומתחדש באופן תדיר. לא יתכן, שמה שהתאים לקיבוץ לפני 20 שנה יתאים לקיבוץ היום, כפי שמה שמתאים לקיבוץ היום לא יתאים לקיבוץ בעוד 20 שנה.

אולם, יש לקיבוץ עיקרון מכונן אחד, שהוא מותר הקיבוץ מהחברה הסובבת, הוא הייחוד של הקיבוץ, הוא המאפשר הגשמתם של ערכי היסוד שלו ולכן ראוי לשמור עליו מכל משמר – ההפרדה בין תרומה לתמורה. ההפרדה בין תרומה לתמורה היא קו פרשת המים בין קיבוץ, למה שאינו קיבוץ.

מאחר ועוני אינו מושג מוחלט, אלא יחסי למציאות סוציו-אקונומית נתונה – חברה שאין בה עניים, היא חברה שאין בה פערים בין עשירים לעניים, כלומר חברה שוויונית. זה האידאל היהודי

כשלושת העשורים האחרונים נסוגה מדינת הרווחה באירופה ובמיוחד בישראל. אני מאמין, שמשבר הקפיטליזם מבשר את תחייתה. אבל את העוני היא לא תחסל, כפי שלא חיסלה בימי תפארתה, בשנות ה-50 עד שנות ה-70 של המאה שעברה

הבועה

יכול להיות משהו אחר??? פעוטי אילון של פעם יחפים בחצר בית הילדים

נולדתי לתוך הקיבוץ ולתוכו גדלתי. הבועה הזאת, שליוותה אותי עד גיל 18 פלוס-מינוס, הייתה כל-כך מובנת מאליה, שבחיים לא הייתי מעלה על הדעת שיכול להיות מקום אחר. מה, לא כולם הולכים יחפים, שומעים מאיר אריאל ומסמנים את הבגדים שלהם?

מיטל שני

אף פעם לא טרחו מממש להבהיר לי, שב-חוז זה לא כמו בפנים. נולדתי לתוך קיבוץ, ולתוכו גדלתי. ילדות הכי מתוקה שיש. הכי ארטיקים בצהריים של שישי כשקיץ, וקרמבו כשחורף. הייתי משוכנעת, כמוכח, שככה זה בכל העולם, שזה רגיל ללכת יחפה גם מחוץ לבית ולרוץ מצל לצל בגלל ששורף ברגליים. בשבילי זה היה קונצנזוס. היום, המונח הנכון יותר לתאר זאת הוא "בועה".

אליקמא שחור? זה בגלל שאמא שלו מתנדבת

הבועה הזאת, שליוותה אותי עד גיל 18 פלוס-מינוס, הייתה כל-כך מובנת מאליה, שבחיים לא הייתי מעלה על הדעת משהו אחר. הרי בכלל לא הכרתי את המשהו האחר הזה: כל המשפחה שלי הייתי בתה בקיבוץ. לנסוע לעיר הגדולה באר-שבע היה בשבילי כמו פרס, שהייתי מוחכה לו בקוצר רוח, וגם באר-שבע עצמה, כעיר, הייתה בעיניי משהו אבס-טרקטי לגמרי. הייתי בטוחה, שכל מי שנמצא שם חוזר בלילה להשכבה בקיבוץ שלו. בקיצור - "אין מקום אחר".

גם בספרים שאהבתי לקרוא בתור ילדה לא הייתה שום רמיזה לגבי צורת חיים אחרת. הרי פלוטו הוא כלבלב מקיבוץ מגידו, ואופיר הוביל את כל הקבוצה שלו בתוך הקיבוץ כדי לחפש תירס חם. שבעה ילדים מפעוטון "זית" יצאו לטיול בקיבוץ ומצאו שבעה מסמרים, ואפילו תמר גל הידועה מ"דפי תמר" וציון מ"אל עצמי" לא הפסיקו לקשקש ביר מנים שלהם על חוויותיהם כקיבוצניקים. הדבר היחיד שהעלה אצלי תהיות היה בספר "עליקמא": הוא היה ילד שחור (למרות שבספר אמרו רק "שחחרר"), מה שהביא אותי למסקנה שכנראה אבא שלו שנולד בקיבוץ - התחתן עם מתנדבת.

תמיד היה לי לור' צפוף וירוע מראש: קמים בבוקר בגן, נמצאים בגן כל היום, אח"כ מנוחה (לימים היא תיפחך ל"שנ"צ), ובהקמה קמים, אוכלים ארוחת ארבע והולכים לכמה שעות הביתה, עד ההשכבה. הייתי משוכנעת, שהלקסיקון הקיבוצי הוא המילון השגור בפי כל עם ישראל: הרי את כל הילדות שב-עולם אבא "משכיב" בשעה שהולכים לישון, ואין אחד שלא אוכל מרק מ"פינכה", או שם "סימון" של "טר-מופץ" עם המספר שלו על כל בגד חדש שהוא קונה.

שרית חדר מכל משדר

גם במוזיקה התחלתי להתעניין מהר מאוד, ואותו קונצנזוס הביא אותי להאמין לחלוטין שכ-ו-ל-ם-כאן בארץ אוהבים את יהודית רביץ, מאיר אריאל, גידי גוב, אריק ושלום (ש"מדבר אנגלית-כמו שבקבוץ). לא כל-כך הצלחתי להבין, למה חיים משה או שימי תבורי, למשל, ממשכיבים להוציא תקליטים (עד היום אני די תמהה לגבי שימי תבורי, אבל זו כבר סוגיה ליום אחר).

החינוך השוויוני בין בן לבת היה גם הוא, מבחינתי, תי, האפשרות היחידה לחנך ילד. כתוצאה מהמתנה הזאת, אני יודעת היום לתקן פנצ'ר באופניים, לזהות ולהשתמש במברג פיליפס ואת כל החוקים למשחק סטנגה איכותי ברחבה של חדר-האוכל. כמו השוויון המיני אליו נחשפתי, כמוהו גם השוויון הע-דתי: אף-פעם לא היה לי מושג שיש הבדל בין אש-כנזי לספרדי, והאמת היא, שלא ידעתי בכלל שיש תחושת קיפוח כזו, שהרי בקיבוץ כולם שווים.

ואז זה התפוצץ... בשביעי לנובמבר אלפיים ואחת נקראתי לשרת את המדינה, לרוץ בג'בלאות ולהגן על אזרחינו. כבר מהבוקר הבנתי, שיש כאן משהו מסריח. את השירה של שרית חדר, שבקעה מכל משדר, הסברתי לעצמי כטעם רע ולא מוסבר של כמה חבר'ה. אבל, ההלם הרציני לא איחר לבוא. מסתבר, שמכל הבנות מסביבי הייתה רק עוד קיי-בוצניקית אחת - כל השאר הגיעו עם פרנץ' צר-פתי ואיפור וכמובן פן, שעד לאותו רגע היה בעיניי טרנד ששמור לסבתות בלבד. כשישבת איתן בערב

"גם בספרים שאהבתי לקרוא בתור ילדה לא הייתה שום רמיזה לגבי צורת חיים אחרת. הרי פלוטו הוא כלבלב מקיבוץ מגידו, ואופיר הוביל את כל הקבוצה שלו בתוך הקיבוץ כדי לחפש תירס חם. שבעה ילדים מפעוטון "זית" יצאו לטיול בקיבוץ ומצאו שבעה מסמרים, ואפילו תמר גל הידועה מ"דפי תמר" וציון מ"אל עצמי" לא הפסיקו לקשקש ביומנים שלהם על חוויותיהם כקיבוצניקים"

המשקוף בכניסה לכל מקום, שלא נדבר על הבס"ד המתנוסס לו מימין של כל פתק, ועל ההפסד הע"צום של אלה שלא אוכלים סנדוויץ' עם מיונז, גבנ"צ ופסטרמה.

כיום אני "כחויץ". אני סטודנטית בעיר הגדולה. שוכרת כאן דירה, ואפילו למדתי מה זה "ארנונה", כדי שאוכל לשלם אותה. אמנם, מופתעת כל פעם מחדש מהמחירים הגרנדיוזיים של מצרכים (שלא נדבר על זה שזה לא 'חופשי'...), אבל בגדול, הצלחתי להיטמע כאן, פחות או יותר. למרות זאת, הקיבוץ יישאר בשבילי תמיד אי קטן של שפיות לסופ"ש. לחזור ללכת יחפה בשבילים, לדבר בשפת המקום, קצת "להתערכן" באינפורמציה השוטפת, והכי חשוב - לעצור ל-48 שעות את ההצגה.

(מתוך האתר החדש לקיבוצניקים: bimcom.co.il)

לשיר, התברר גודלו של הפער. הן הכירו את כל המילים לשירים של איל גולן וזהר ארגוב, וכשהעזתי לעשות סוויץ' קטן ולשיר את "נשל הנחש", אמרו לי שאלה השירים ש"ההורים שלנו שומעים".

סנדוויץ' גבנ"צ ופסטרמה

גיליתי, שכל אחת נושאת איתה ראי קטן ופינצטה לעיתות משבר, פצירה ותהילים. כשאמרו לי, שאני אחראית לכתוב רשימת תורנויות, האשימו אותי שאני גזענית ושדפקתי את השחורים עם תורנויות השירותים. ערב אחר גיליתי, שכל הבנות שהתקלחו לפני חוו זאת בחושך, כי אין גורה במקלחת. כשהי חלפתי את הנורה, כולן היו בשוק שאני יודעת איך לעשות את זה.

בערך שנה לקח לי לקלוט, למה כולם מנשקים את

ההורים גבוהים יותר בדרך חזרה

אין היום דרך חזרה לאלפי חברים החיים בעל כורחם בקיבוצים הדיפרנציאליים וחולמים על חידוש השיתוף. הסיכוי לשינוי טמון בחינוך הדור הבא

"תורת הקיבוץ", ברוח שיתופית כמוכח. התוכנית, שהתבססה בעיקר על ספר לימוד שכתב וערך מוקי צור, עם תוספות ועדכונים שהזמין חייב, הוכרה ע"י משרד החינוך של מדינת ישראל, וכל מי שעבר אותה בהצלחה היה זכאי לשתי נקודות בבחינת הבגרות. הגם שאין הנחיתום מעיד על עיסתו, אני יכול לומר בוודאות, שהתוכנית הזו זכתה להצלחה מובהקת, לא רק אצל ילדי הקיבוצים - שהיו כ-20% מהתלמידים, אלא גם בקרב ילדי המושבים - שהיו את הרוב המכריע של התלמידים. הייתה חשיבות לכך שבקרב נוער המושבים תיווצר אהדה לקיבוץ ולערכי השיתוף. חבל, שהוראת הקיבוץ ברוח שיתופית הייתה לצנינים בעיני הנחלת "צפית" והיא החליטה באופן חד צדדי לבטל את הוראת נושא הקיבוץ, למרות האהדה שמשרד החינוך גילה כלפי התכנית הזו.

אולם, אין הכרח שעוינות זו תמשך לעד. יש להבין את הבהילות שהייתה בביטול הוראת נושא הקיבוץ השיתופי, על רקע מאבק חריף שהחל להסתמן אז בתוך קיבוצי האזור, בעד ונגד הפירוק של הקיבוץ השיתופי. מאז ותוך כמה שנים, הופרטו כל קיבוצי האזור, ללא יוצא מהכלל, ושום "סכנה", לא מאיימת יותר על מניחילי "צפית" מחינוך לערכי השיתוף, כשמימושו הוא עניין לדור הבא... שנית, מנהלים גם מתחלפים במרוצת הזמן, ולא מן הנמנע שמנהלים חדשים יאמצו גישות חינוכיות פתוחות יותר. תחושת הביטחון, שההסדרים הדיפרנציאליים הם כבר כה חזקים ומשורשים, עשויה להוליד לגישת "ישחקו הנערים לפנינו". כלומר, בל-שון אחרת: למי אכפת שילמדו במוסד החינוכי שלנו על הקיבוץ השיתופי. בין כה וכה זה סיפור לדור הבא... הרי הסדרי השכר הדיפרנציאלי מובטחים, ממילא, בטווח הנראה לעין.

בקיבוץ, יש סיכויים טובים לחדש בקיבוץ צים הדיפרנציאליים את החינוך לערכי הקיבוץ השיתופי ולדרכי חייו, וצריך להתחיל בכך כבר עכשיו. ראשי המטה השיתופי היקרים: נאלץ להפשיל שרולים ולהתחיל לעבוד בכיוון הזה. להתחיל להעמיק את התלם הראשון במסע הארוך אל חידוש השיתוף בקיבוצים הדיפרנציאליים בדור הבא, קעת חיייה בעוד כך וכך שנים ו"בעגלה ובזמן קריב".

הכותב הוא חבר כפר-מנחם, קיבוץ מופרט ודיפרנציאלי

לחדש נבר עכשיו את החינוך לערכי הקיבוץ. חניכי "צפית" בחממה. התמונות מתוך אתר המוסד החינוכי

עוד תתפלאו לדעת ולהיווכח עד כמה גדול יכול להיות ערכו וכוחו של חינוך ברוח השיתופית. בין השנים 1995-2000 לימדתי במוסד החינוכי "צפית" את הנושא:

נחום שור

לא אחת עולה השאלה: האם ניתן לחדש את החיים השיתופיים בקיבוצים הדיפרנציאליים שכבר הופרטו? (אגב, קיבוצים דיפרנציאליים ולא קיבוצים מתחדשים. הגיעה העת להפסיק להשתמש בשם שהוא שקר מוסכם, לדעת כולם ובעיקר על פי המציאות).

נדמה לי, שהתשובה לשאלה הזו די ברורה: למרבה הצער, אין דרך חזרה, בדור הזה לפחות, מקיבוץ דיפרנציאלי בשנית לקיבוץ שיתופי, בעיקר מפני שאין נושא אנושי חזק דיו, שיוכל להתגבר על עוצמת ההסדרים והנהלים, שכבר השתרשו בקיבוצים הדיפרנציאליים. בכל מקרה, על פי מילות השיר הידוע: "ההרים גבוהים יותר בדרך חזרה", המכשולים הנערמים בפני מי שירצה לחדש את השיתוף בקיבוץ דיפרנציאלי הם כה גדולים, עד שספק אם ימצא מישהו שינסה אפילו להפעיל אנרגיות בכיוון הזה.

אז מה כן? האם לנצח נצחים נגזר על אלפי החברים, החיים בקיבוצים דיפרנציאליים בעל כורחם וחולמים על חידוש השיתוף, שחלומם יהיה לשווא?

לא בהכרח, לפחות לא בהכרח מבחינת הסיכוי שחלומם ימומש בדור הבא, בקרב דור הבנים, ובעיקר בקרב דור הנכדים. כיצד?

המפתח טמון, כמו בכל דבר אחר בחינוך. יש לחדש, כבר עכשיו, את החינוך לערכים ולדרך החיים של הקיבוץ השיתופי, בכל הדרגים של החינוך בקיבוצים הדיפרנציאליים, החל מהגן, דרך כיתות היסוד ועד למוסדות החינוך התיכוניים בקיבוצים, וכמו כן להפעיל את מדרכי תנועות הנוער החלוציות לחינוך של החניכים ברוח השיתופית (עד כמה שידעתי מגעת, מדרכי "השומר הצעיר" כבר פועלים בכיוון זה).

עוד תתפלאו לדעת ולהיווכח עד כמה גדול יכול להיות ערכו וכוחו של חינוך ברוח השיתופית. בין השנים 1995-2000 לימדתי במוסד החינוכי "צפית" את הנושא:

שפע ביכורי התינוקות במסיבת חג השבועות בקיבוץ חצרים. צילומים: אסף אתר

מסתכלים בצלחת

תעודת זהות קיבוצית באווירה קצת אחרת...

הטפטפת, הנושאת בתואר המצאת היובל של ישראל, ניצבת בראש גאוותם של חברי קיבוץ חצרים, כמו גם הפרחת המדבר, השמירה על השיתופיות ו-15 לידות בשנה. ובתפריט חר"א: אסאדו + צ'יפס, לאחר תהליך של ארגנטיניזציה קולינרית

משובח, שירה וחברותא; מופעל בימי שישי בהתנדבות.

איזה סלבריטיז קשורים בצורה כלשהי לקיבוץ?

היו חברים בשנותיו הראשונות: יוסי בנאי, א.ב. יהושוע, אלונה קמחי, רות גביזון. נשאר מאז ועד היום - אהרון ידלין.

גאוות הקיבוץ

הפרחת המדבר; הטפטפת - המצאת היובל של ישראל; השמירה על השיתופיות; ממוצע של 15 לידות בשנה!

עוד משהו פיקנטי?

אנחנו!! פיקנטי!! מה פתאום!!
כתבו את הדברים - עם גרגר של מלח:
רות קרן ואסף אתר

עשו היסטוריה. עמדה ממלחמת העצמאות

מה מרכלים עליכם השכנים?

צריך לשאול את השכנים...

הפאב המקומי

"יין בלול" - מועדון לחברים, המבוסס על יין

תיירות חצרים - דרך הפסלים; ועוד...

חדר אוכל - מתי אוכלים?

שלוש ארוחות ביום, 365 ימים בשנה; סגור כשעושים חיטוי נגד גורמים.

המנות הכי פופולאריות בחד"א

אסאדו + צ'יפס - הקיבוץ עבר תהליך של ארגנטיניזציה קולינרית.

הנושא החם של השנה בשבילי הקיבוץ

הפרטות - אלא מה; מלחמת עזה; המשבר הכלכלי.

אירוע היסטורי

"משבר המלח", הצעה (שנדחתה) לנטוש את הנקודה בגלל מליחות הקרקע (1959); הקמת נטפים.

הביאה לדפוס: רונית מינקר

שם קיבוץ: חצרים.

תאריך לידה: 6.10.1946.

מספר חברים: 450.

אוכלוסיה כללית: 844.

כמה כלבים: הרבה מאוד.

מספר החתולים: קצת פחות.

מקורות פרנסה מרכזיים

נטפים - החברה הגדולה בעולם למערכות השקיה בטפטוף; מטעי חוחובה - להפקת שמנים כתוספים לתעשיות שונות; רפת; פלחה; גרייה.

יזמויות מיוחדות

קפלים בלול - חנות וסדנה למוצרי אמנות ונפחות; חייך כלב - מלון כלבים ווטרינריה;

חוגים שבועות בקיפצובה

במיוחד בשבועות - מבלים בקיפצובה, מכינים זרים לובשים גלימות לבנות ויוצאים לטיול בנוף וטבע

הטיולים יוצאים בכל שעה וחצי, בהרשמה מראש: 02-5347000

למידע נוסף www.kiftzuba.co.il

נשנוש גבינה במהלך היום

סופשבוע 11-13 ביוני משחק הנווטים במלונות הרי יהודה

לאורחי מלון צובה

והמלונות נווה אילן, נווה שלום, מעלה החמישה, יד השמונה

ההשתתפות חינם

יוצאים מהמלון ברכב למשחק משפחתי מרתק בהרי יהודה

המפה מובילה לראשים והראשים לחידות - הפתרון נמצא בשטח!

המשפחה שתפנה יותר נקודות - היא המנצחת

רוצים להשתתף?

פרטים בטלפון 02-5347000 ובאתר www.touryoav-hotel.org.il